

Thomas Riccio:

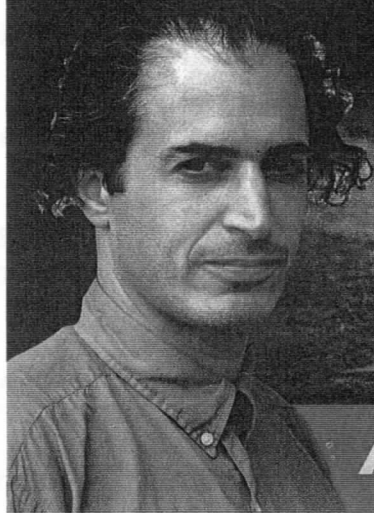

FOTO: INGALL GÖRANSSON

Att skapa teater på egna villkor

DET FÖRSTA JAG MINNS att jag hörde Thomas Riccio säga – i en stökig föreläsningssal på teaterfestivalen i Tammerfors 1993 där det hela tiden satt en man i publiken och snarkade – var:

– Vi lever alla i två världar. Den inre världen, som står i förbindelse med vår historia, våra traditioner, vår kultur. En värld som sträcker sina rottrådar ner i det som vi kommer ifrån. Och så lever vi – väldigt mycket – i den yttre, samhällsliga, "moderna" världen.

Uppgiften för oss alla är att förena dessa båda världar, utan att förlora kontakten med – framför allt – den inre identiteten.

Jag minns att jag spetsade öronen och lutade mig framåt. Ivrig, upphetsad och helt befriad från den känsla av övermättnad som festivaler brukar utlösa senast på tredje dagen. För jag visste, bortom varje tvivel, att mötet med Thomas Riccio skulle bli ett av dessa sällsynta, viktiga ögonblick som vi ibland får uppleva.

Jag förstod att hans forskningsresor var ett sökande för allas vår räkning. Jag misstog mig inte.

TEXT: SUSANNE MARKO

THOMAS RICCIO är pojken från den fattiga delen av Cleveland, Ohio, som blev framgångsrik frilansregissör i New York, där han gjorde experimentell teater med bl.a. La Mama. Han kuskade mellan Cleveland, Boston, Italien, Chicago. Han började t.o.m. regissera tvåloperor på TV.

Men han kände mer och mer att han ville göra något annat:

– Jag längtade efter en slags teater som min mamma skulle kunna förstå.

Istället gjorde han en lyckad anställningsintervju för ett jobb som regissör av en oändlig serie tvåloperor, och erbjöds ett

fett kontrakt och en säkrad framtid i solen.

Då lämnade han plötsligt allt och åkte till Alaska. Detta var år 1988.

Virvlar av energi

I Tammerfors 1993 är Thomas Riccio en uppenbarelse. Lågande, helt osannolik och helt självklar. Kanske var det hans ögon som först fängade mig. För han har en märklig, glittrande djup, nästan hypnotisk blick. En blick som ser genom, bortom.

Eller var det hans framställning, hans ordström som i virvlar av energi och entusiasm beskrev hur han gjort språnget rakt ut i det okända – då 1988. Hur han svarade på en radannons i en facktidskrift och plötsligt befann sig i Alaska, där han fick tjänsten som assisterande professor i urfolksteater!

Jag sögs in i hans berättelse – en uppförande, nästan mytisk historia om hur allt är möjligt, och hur vi alla inom oss bär på förmågan att omforma våra öden...

Han beskrev hur han började detta nya liv i Alaska med att under ett helt år resa kors och tvärs över dess oändliga vidder för att få reda på så mycket som möjligt om urbefolkningens kultur. Han besökte Inupiat- och Yupic-eskimåerna och flög till 15 olika isolerade byar för att intervjua de äldsta invånarna. Lärde sig de gamlas danser, fick höra deras sånger och uråldri-

ga berättelser, fick se deras masker, lyssna till deras trummor.

Han uppträckte också en inhemsk studentteatergrupp på Fairbanks universitet – Tuma-teatern – som antingen spelade västeuropeiska pjäser eller socialrealistiska föreställningar om alkohol, självmord och andra problem.

– Jag tyckte det var en väldigt begränsad repertoar – de talade ju aldrig om sin egen kultur. Eftersom de, liksom alla andra urbefolkningar, har en muntlig tradition tror de inte att den är lika mycket värd som den som bygger på det skrivna ordet.

Därför startade Thomas en kurs i "urbefolknings-teater" och tillsammans med studenterna växte det fram en rad föreställningar som använde dans, trumning och andra uttrycksmedel från alaska-eskimåernas myter och rituella traditioner. Sedan dess har Tuma-teatern gjort sex föreställningar, som alla hur utgått ifrån den egna kulturen, och den senaste – *Örnens gåva* – bygger på en traditionell eskimåsaga om hur dansen och sången kom till Alaska.

– Teatern är inte ett tidsfördriv i Alaska. De använder föreställningarna för att överleva!

Thomas hämtar andan ett ögonblick. Rummet är mycket varmt. Den sovande mannen mumlar något i sömnen.

Teater på egna villkor

– Vad jag hoppas finna är ett sätt för urfolken att skapa teater på egna villkor. De har förnekats av andra, och själva förnekat sin egen kultur så länge att de håller på att bli uppslukade av helt andra tanke-system. Vi alla behöver höra deras röster innan de tystnar. För deras perspektiv på tillvaron är ett helt annat sätt att se på världen än vårt. De är en utrotningshotad art.

Thomas berättar vidare hur en man från Sakhas nationalteater i Jakutsk i Sibirien såg en av Tuma-teaterns föreställningar och genast bjöd honom att komma till Sibirien för att arbeta med hans ensemble.

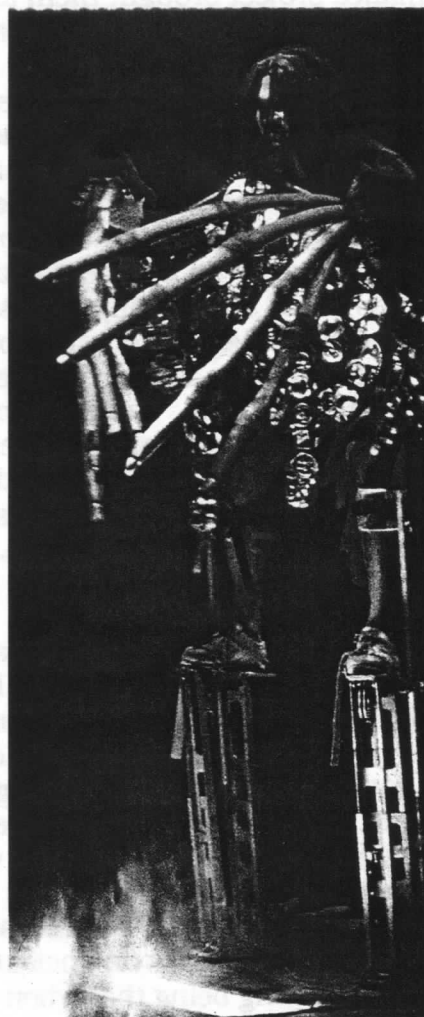
Så Thomas åkte dit, fann att skådespelarna, som var tränade i Stanislavskij-systemet, praktiskt taget hade förlorat kontakten med hela sin gamla kultur – och självkänsla.

Därför fick man börja om från början igen även här – och återerövra sin historia. I en teater vars väggar var prydda med heroiska sovjetmedborgare i hjältemodiga poser, bjöd man in folkdansare och sångare som hjälpte skådespelarna att hitta tillbaka till sig själva. De återfann sin kulturs strupsång, de lärde sig spela på mungigan, som är ett traditionellt "healing"-instrument i nästan alla urfolkskulturer. Och en läkeprocess började, som konkret resulterade i föreställningen *Sardaana* – en shamanistisk resa i skuggan av Moskva. Den inre läkeprocessen pågår förhoppningsvis ännu...

– Därmed började mina resor till urbefolkningar runt om i världen, sade Thomas Riccio, där i det stökiga samlingsrummet i Tammerfors, och han såg sig om med sin hypnotiska blick. Den snarkande mannen i bakersta raden rörde på sig.

– Och under mina resor har jag gång på gång fått bekräftat att ju fullständigare vi "moderna" människor har utforskat vår jord, och ju mer farofyllda, fantastiska resor vi gör ut i rymden, så finns det ett område som vi alltmer försummar och vanvårdar: vårt inre.

– Så jag ser mig som en "diviner", en siare. När jag möter en grupp som jag ska arbeta med, är det deras behov jag har kommit för att hjälpa fram, deras inre värld

Mellan teater och magi är steget ofta kort. Den skrämmande kvinnogestalten, omgiven av rök, förstöras genom de böga styrtorna och de jättelika händerna.

dar – och yttre – som jag ska leda dem till att kunna gestalta.

Stark och välgörande

Och Thomas berättade om sina fortsatta resor mellan ytterligheter – som alla var djupt besläktade. Han åkte till Sydafrika, levde, forskade och hörde jordens rytmer tillsammans med urbefolkningen tills *Emandulo*, en föreställning inspirerad av Zulu-legenden om Umshayandlela, föddes.

– Så väntade Metamorphosis-teatern i St. Petersburg. Där skapades så småningom föreställningen *Skuggor från eldplaneten* som byggde och vilade på förkristna ritualer och transdanser.

– Och härifrån ska jag åka till Durban i Sydafrika, sade Thomas, för att på deras stora, statliga teater försöka få svarta och vita skådespelare att tillsammans hämta ny näring i sina egna traditioner, sina danser.

– Det är det jag ser som min uppgift.

Med basen i en professorstjänst i Alaska gör Thomas Riccio långa resor ut till andra kulturer. Här en bild från hans arbete i Sydafrika.

ga berättelser, fick se deras masker, lyssna till deras trummor.

Han uppträckte också en inhemsk studentteatergrupp på Fairbanks universitet – Tuma-teatern – som antingen spelade västeuropeiska pjäser eller socialrealistiska föreställningar om alkohol, självmord och andra problem.

– Jag tyckte det var en väldigt begränsad repertoar – de talade ju aldrig om sin egen kultur. Eftersom de, liksom alla andra urbefolkningar, har en muntlig tradition tror de inte att den är lika mycket värd som den som bygger på det skrivna ordet.

Därför startade Thomas en kurs i "urbefolknings-teater" och tillsammans med studenterna växte det fram en rad föreställningar som använde dans, trumning och andra uttrycksmedel från alaska-eskimåernas myter och rituella traditioner. Sedan dess har Tuma-teatern gjort sex föreställningar, som alla hur utgått ifrån den egna kulturen, och den senaste – *Örnens gåva* – bygger på en traditionell eskimåsaga om hur dansen och sången kom till Alaska.

– Teatern är inte ett tidsfördriv i Alaska. De använder föreställningarna för att överleva!

Thomas hämtar andan ett ögonblick. Rummet är mycket varmt. Den sovande mannen mumlar något i sömnen.

Teater på egna villkor

– Vad jag hoppas finna är ett sätt för urfolken att skapa teater på egna villkor. De har förnekats av andra, och själva förnekat sin egen kultur så länge att de håller på att bli uppslukade av helt andra tanke-system. Vi alla behöver höra deras röster innan de tystnar. För deras perspektiv på tillvaron är ett helt annat sätt att se på världen än vårt. De är en utrotningshotad art.

Thomas berättar vidare hur en man från Sakhas nationalteater i Jakutsk i Sibirien såg en av Tuma-teaterns föreställningar och genast bjöd honom att komma till Sibirien för att arbeta med hans ensemble.

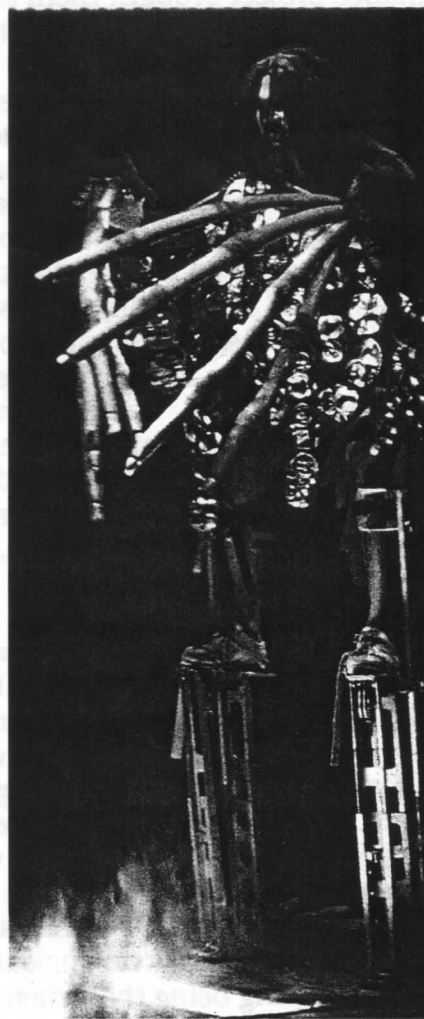
Så Thomas åkte dit, fann att skådespelarna, som var tränade i Stanislavskij-systemet, praktiskt taget hade förlorat kontakten med hela sin gamla kultur – och självkänsla.

Därför fick man börja om från början igen även här – och återerövra sin historia. I en teater vars väggar var prydda med heroiska sovjetmedborgare i hjältemodiga poser, bjöd man in folkdansare och sångare som hjälpte skådespelarna att hitta tillbaka till sig själva. De återfann sin kulturs strupsång, de lärde sig spela på mungigan, som är ett traditionellt "healing"-instrument i nästan alla urfolkskulturer. Och en läkeprocess började, som konkret resulterade i föreställningen *Sardaana* – en shamanistisk resa i skuggan av Moskva. Den inre läkeprocessen pågår förhoppningsvis ännu...

– Därmed började mina resor till urbefolkningar runt om i världen, sade Thomas Riccio, där i det stökiga samlingsrummet i Tammerfors, och han såg sig om med sin hypnotiska blick. Den snarkande mannen i bakersta raden rörde på sig.

– Och under mina resor har jag gång på gång fått bekräftat att ju fullständigare vi "moderna" människor har utforskat vår jord, och ju mer farofyllda, fantastiska resor vi gör ut i rymden, så finns det ett område som vi alltmer försummar och vanvårdar: vårt inre.

– Så jag ser mig som en "diviner", en siare. När jag möter en grupp som jag ska arbeta med, är det deras behov jag har kommit för att hjälpa fram, deras inre värld

Mellan teater och magi är steget ofta kort. Den skrämmande kvinnogestalten, omgiven av rök, förstöras genom de böga styrtorna och de jättelika händerna.

dar – och yttre – som jag ska leda dem till att kunna gestalta.

Stark och välgörande

Och Thomas berättade om sina fortsatta resor mellan yterligheter – som alla var djupt besläktade. Han åkte till Sydafrika, levde, forskade och hörde jordens rytmer tillsammans med urbefolkningen tills *Emandulo*, en föreställning inspirerad av Zulu-legenden om Umshayandlela, föddes.

– Så väntade Metamorphosis-teatern i St. Petersburg. Där skapades så småningom föreställningen *Skuggor från eldplaneten* som byggde och vilade på förkristna ritualer och transdanser.

– Och härifrån ska jag åka till Durban i Sydafrika, sade Thomas, för att på deras stora, statliga teater försöka få svarta och vita skådespelare att tillsammans hämta ny näring i sina egna traditioner, sina danser.

– Det är det jag ser som min uppgift.

Med basen i en professorstjänst i Alaska gör Thomas Riccio långa resor ut till andra kulturer. Här en bild från hans arbete i Sydafrika.

TO CREATE THEATRE ON ITS OWN TERMS

TEATERN Magazine, No. 4
Stockholm, Sweden

The first thing I remember Thomas Riccio saying at his overbooked lecture presentation at the Tampere Theatre Festival in 1993, where there was a man snoring in the back, was "We live in two worlds. The inner world, of our history, traditions, and cultures, a world that reaches deep into who we are and where we come from. And we live in the outer world, the modern world that surrounds us. The task for all of us is to combine these two worlds without losing contact, most importantly, with our inner identity."

I remember leaning forward and listening with excitement, feeling liberated from being overfed. A feeling that the third day at a festival can sometimes give you. I knew that this meeting with Thomas Riccio would be one of those rare and important meetings that we sometimes experience. I understood that his travels was a seeking for all of us. I wasn't wrong.

Thomas Riccio, grew up in the poor part of Cleveland, Ohio and became a successful director in New York, where he did experimental theatre at La Mama, among others theaters. He traveled between Cleveland, Boston, Italy, and Chicago. But he started to feel that he wanted to do something different. "I wanted to do the kind of theatre that my mother would appreciate and understand." He was offered a job as a director of soap operas, which meant a secure future. But he suddenly left everything and went to Alaska. That was in 1988.

In Tampere, Finland, in 1993, Thomas Riccio was like a vision, flaming, unbelievable and very matter of fact. Maybe it was his eyes that first caught me because he has an unusual glitter, deep, almost hypnotic gaze. A gaze that sees through and beyond. Or maybe it was his presentation, his stream of words whirling with energy and enthusiasm, describing how he made the leap into the unknown.

In 1988 he answered an ad in a magazine and then all of the sudden found himself in Alaska as an Assistant Professor, doing theater with native people. I was pulled into his story, a demanding, almost mythic story, how everything is possible, and how all of us carry within us the power to transform our destiny. His first year in Alaska he traveled throughout the state to find out as much as possible about native culture. He visited Inupiat and Yup'ik Eskimo villages to meet and interview elders. He learned the dances of the elders, listened to their songs and ancient stories. He studied their masks and listened to their drums.

He also worked with a native student theatre group at the University, Tuma Theatre. Before he worked with them they performed Western European plays, social realism, about alcohol, suicide and other problems. He thought it was a very limited repertory. Because they never talked about their own culture, because they, like other indigenous peoples, are of an oral tradition and don't think it is worth as much as the written word.

Soon, Thomas started a course in indigenous theatre and together with students, developed performances using dance drumming and other means of expression from the Alaska Eskimo myths and performance traditions. Since then Tuma Theater has done six performances, all building on their own culture. And the latest, the "Eagle's Gift", was built on an traditional Eskimo tale of how song and dance came to Alaska.

"For the Alaskan Eskimo, theater was not just a way to spend time. Theatre is a means of survival." Thomas catches his breath for a moment, the room is very warm, the sleeping man mumbles in his sleep. "What I hope to find is a way for indigenous people to create theatre on their own terms. They have been simplified by others, and they have denied themselves of their own culture for so long, that they are losing who they are and how they think. We all need to hear their voices before they are lost. Because their perspective on life is unique and completely different from our way of looking at the world. And that view is threatened with extinction."

Thomas tells us how a man at the Sakha National Theatre in Yakutsk in Siberia, saw one of the Tuma Theatre performances and invited him to come to Siberia to create a performance with

their ensemble. When Thomas went there he found that they were all trained in the Stanislavski system and had almost completely lost contact with their traditions and their cultural self-esteem.

His work with the group began with the process of reclaiming of their history. In a hall where the walls were decorated with murals of Soviet heroes, he invited folk dancers and singers to assist the actors in finding a way back to themselves and their culture. They re-discovered their traditional throat singing and learned to play the Jews harp, a traditional healing instrument for them and other indigenous cultures. And with that a healing process was started that resulted in the performance of "Sardaana" a shamanistic journey in the shadow of Moscow. "Hopefully their inner healing process is still going on."

"This is how my travels to indigenous and natives peoples around the world started" said Thomas Riccio, in a crowded auditorium at the Tampere Festival. And he looked around with his hypnotic gaze, the snoring man in the back row moved a little bit. "All of my travels have made me aware, time and time again, that the more we modern people have researched our earth, exploring all of its extreme and exotic places, and with all our fantastic trips to space, there remains one place that we always neglect, and that is our inner selves."

"I see my work like that of a diviner. When I meet a group of people that I am going to work with, it is their needs that I must discover and respond to. The confluence of the inner and outer world is the center and what directs the work. It guides the work and tells what needs to be evaluated, affirmed, and balanced. This is the practical function of theatre."

Thomas told of his continued travels and how, despite all of its extremes, they were all deeply connected. He traveled to South Africa, lived, studied, and heard the rhythms of the people from that part of the earth and developed the performance "Emandulo." A performance inspired by an ancient Zulu legend. From there he went to the Metamorphosis Theatre in St. Petersburg, Russia, and created the performance, "Shadows From The Planet Fire." A performance inspired and applying Slavic, pre-Christian rituals and trance dances.

"From here I will travel back to Durban, South Africa" said Thomas. "To work again with a big, state run theatre to assist Zulus actors in finding new relevance their traditions. I see this as my responsibility. I feel that the modern theatre of the West has lost contact with theater's true role. It is empty and bloodless, and tends to marginalize everything that isn't already chewed apart and pre-digested for the audience. Instead of challenging, opening and healing, it only confirms the damage of modern living. Indigenous culture and rites carry a strong and nurturing element of collective, communal healing. We need to help and save this kind of theatre for our own sake. They can teach us, even in the West, that theatre has a healing dimension. Theater is a tool to put us into contact with the hidden and unknown dimensions of reality."

"I believe that the reason that we can lie and forget so easily in the West is because we place the voice so far from our body. Indigenous people sing and speak further back in their throat, while we speak on the tip of our tongue. Their sound and physicalization of language communicates just as much as the meaning of the word. It communicates with the body, which cannot lie."

When the lecture at the Tampere Festival was over, the sleeping man in the back row suddenly stood and walked up to Thomas. The man had been driving all night from Sami land to be there and apologized for sleeping. What he had heard impressed and convinced him. He told Thomas: "You are going to work with us, you are going to help create a national theatre in Zambia."

Two years later we met again. Thomas Riccio was finally in Sweden to work for one week with Shikasta, Riksteatern's multi-cultural ensemble; after Stockholm he traveled to work with the Västana Teater in Vermland. His gaze was, if possible, more like a dark lake than two years ago. To hear of his latest excursions into the unknown was like coming into contact with an electrical high wire. The only difference was that the shocks he gave us were life giving, charging our spiritual batteries.

Thomas realized what the man at the Tampere Festival dreamed of. He went to Zambia to work with the man for three months, and together, with members from eleven different tribes, created a functioning theatre group. Many of those tribes had been traditional enemies, but the

performance project brought them together to dance each others dances and to listen and learn from each other. Together they created a performance that crossed tribal boundaries and toured the country.

Since Tampere he has also been on an incredible trip to the Kalahari desert where he lived for six weeks with Bushmen from the !Xuu and Khwe tribes. "The woman that invited me asked who I wanted to work with, 'The best' I said. So they came, and after a few days I asked and they showed me their dances. After some elaborate preparation, donning dance feathers and other ritual clothing, I began to grow curious. Then they began drumming, and before I knew it, they were in a trance. 'Who are these people?' I asked the woman. 'They are the healers, they are the best.' After that I spent many nights as an invited guest at their healing ceremonies. And during the day we did a theatre workshop based on their traditional knowledge."

With Shikasta, whose members come from Turkey, Spain, Finland, Iran, Sweden, Uganda, and Kurdistan, Thomas is concentrating his work on having the members find a common culture in spite of all of their differences. He worked with voice and yoga exercises to discover what lives in the actor's bodies. He talked about the body as a 'script' that reveals itself and how we all have muscle tensions and behavior that become habit through the years. The 'script' is different with each culture. By loosening these tensions, not only do the actors get freer, but they become able to delve into the unconscious where forgotten and repressed feelings live."

He spent much time with breathing. "Breathing is important for all of life on and off stage. The most important rhythms in our lives are our breath and heartbeat. In primitive cultures there is also a third rhythm, the drum. It is the rhythm of the earth, and like a human, the earth vibrates in many different rhythms, depending on where you live. Be it on the tundra, in the desert, or in the mountains. Every group working together needs to find their inner landscape, their basic rhythms. This rhythm becomes the instinctual, rhythmic metaphor for the group. How they express who they are and what they are a part of."

Each day the Shikasta actors learned a little more about themselves and each other. When the week was almost over, Thomas said during a break, "Tell me your story and I will tell you mine." Such a question is an ancient greeting among the Sakha people in Siberia. The idea behind the greeting being that when you tell a person your story then they will understand where you fit into their life, their story. "It is a way to look at the world. Most indigenous people share this circle of understanding. Where reality, the past, present, and future are linked together in an eternal cycle. All time is present in each moment in every individual, and all of humanity is part of many other stories. It is endless."

And I realized that this is exactly what Thomas had done during all of his journeys and with his days with Shikasta, he listened to stories and linked people through stories, like the Sakha people would have. We are part of his story and he is part of ours now.

Thomas Riccio travels on. The last thing I remember him saying in Stockholm in 1995, is "I myself am looking for guidance and advice. Maybe that is what all of my traveling is about."